

Müürileht

neljas number

Tartu ja maailma kultuurileht

suvi 2008

Berk VAHER ja Aivar TÕNSO Kultuuripealinnast ja Tallinnast /
Hanna TIIDUS moekummitustest Leipzigi mahajäetud majades /
Urmas NIMETU vestleb Jaan-Jürgen KLAUSIGA /
Kalev KESKÜLA näeb Mati UNTI / Mart AAS mängib GRIŠKOVETSI
Lauri SOMMER meenutab noorpõlve avangardi-Tartut /
Margus KIIS tutvustab Tartu friik-bände /
Joonas SILDRE, Stella ja Kristeli autorikoomiksid //

VÄLJAANDJA MTÜ Genialistide Klubi www.genklubi.ee /

TOIMETUS-KOLLEEGIUM: Kaisa Eiche, Margus Kiis, Maarja Mänd, Martin Oja, Kristina Paju, Ivar Põllu, Sven Vabar, Berk Vaher /

KUJUNDAJA: Ivar Põllu //

TOETAJAD: Tartu linn, Tartu Kultuurkapital, Kultuuriministeerium, Tallinn 2011 / TRÜKK: Kroonpress / TIRAAŽ: 2000 / TASUTA!

Euroopa kultuuripealinn 2011 - mis meil sellest?

Berk Vaher, Tallinn 2011 loomenõukogu liige

Kui mulle tehti ettepanek liituda Tallinn2011 loomenõukoguga, mõtlesin vaid poolteist sekundit ja andsin oma nõusoleku. Miks ometi?

Alles see oli, kui sai suurte lootustega (või trotsliku enesepimestusega) koostatud Tartu2011 taotlust, Tallinnaga debateeritud ja muhedamalt-müredamalt nügeldud. Alles see oli, kui Eestisene konkurss mühinal Tallinna kasuks lõppes, ehkki Tartu oli enda liitlasteks võitnud ka paljud teised Eesti linnad, sealhulgas samuti Euroopa kultuuripealinna tiitlile kandideerinud Pärnu ja Rakvere – „Tartu vs Tallinn“ asemel tõusis päevakorda „Eesti vs Tallinn“. Eesti vajas kreenist väljatoomist ja Jüri Möis noris ajaloo prügikasti saatmist.

Ning alles see oli, kui toonane Tartu linnapea Laine Jänes võiduka Tallinna koostööpakkumiste peale nina kirtsutas ja kuulutas: teeme Tartus oma programmi! Ikka koos kogu ülejäänud Eestiga! Tuhandeaastane Tartu! Kolmes etapis: 2010, 2020, 2030! Mis on Tallinna ühekordsel säral selle vastu panna?

Käidi koraks-paariks koos, rünnati aju, konspekteriti ideid ja lubati edaspidi kokku saada. Siis sai Jänes kultuuriministriks ja kolis Tallinna. Sest-

peale pole Tuhandeaastast Tartut enam nähtud. Elu Eestis jätkus omasoodu. Tartus tähendas see ennekõike poliitilist pööret „alalhoidlikkusele“ ehk väikekodanlikult kultuurivaenulikule ja visiooni-vaesele provintsitagitusele.

Ometi oli Tartu kultuuripealinna-taotlusse kirja saanud palju vahvat ja lennukat. Kohalikke noori ja maailma tippe siduvaid interdistsiplinaarseid sariprogramme, mis päädisid suurejooneliste maastikuetendustega; interaktiivseid eriprogramme internetis; kunsti, linnaruumi, looduse ja teaduse kohtumis- ja kattumisalade teadvustamist meil ja maailmas. Kolmandik ideedest teostub küllap niikuinii ühel või teisel moel; teine kolmandik ehk oligi kistud ja ei kandnud endas tõsist ellutulemise soovi; kolmas kolmandik on aga just see, mis küll vääriks teoks saada, kuid ideede väljakäijad on motivatsiooni ja ressursside puudusel nüüdseks hõivatud muude tegevustega – mis ehk igavamad, ent toitvamad.

Ja nii ma ainsa tartlasena sinna Tallinn2011 loomenõukokku sattusingi, kõrvuti teraste ja mit-

mekülgsete kultuuriinimestega, kes tahavad, et 2011. aasta eel-, järel- ja põhiprogramm oleksid ikkagi üleriigilised. Kas on oluline, mis lipu all head ideed teoks saavad? Need saavad teoks tänu sellele kultuurikeskkonnale, kes on valmis nende ellutulekut toetama. Niisiis: mõelgem julgelt, olgem valmis mõeldut ka tegema ja esitage oma taotlus, kes iganes te olete ja kus asute.

Lähemaid tingimusi saab näha netileheküljel www.tallinn2011.ee

Know-how: Aivar Tõnso

Tallinn2011 projektijuht

küsis Berk Vaher

1. Kolm aastat on kultuurisündmuse planeerimiseks üsna pikk aeg. Millise üldistusastme ja rõhuasetusega tuleks projekte esitada ja millised on kõige tõenäolisemad valearvestused?

Kõik sõltub ideest ja selle esitajast. Kui idee on geniaalne, aga esitajal puudub võimalus või kogemus selle edasiarendamiseks, siis tasuks taotlus ikkagi meile saata. Seejärel saaks juba ühiselt lahendusi leida ja ideed edasi arendada. Taotluse vorm sisaldab küll ka eelarve osa, aga me ei eelda esialgu selle detailsust. Soovime lihtsalt teada, millise rahalise suurusjärguga võiks projekti puhul tegemist olla.

Enne kui loomenõukogu annab oma lõpliku hinnangu, oleks siiski juba vaja üsna detailselt projekt läbi mõelda, aga selleni jõutakse arenduse käigus. Kui arendus eeldab põhjalikumat eeltööd, siis on võimalik selleks eraldi raha küsida.

Rõhuasetus peaks olema kindlasti ideel. Palju on huvi tuntud, millistel teemadel ideid oodatakse kõige rohkem. Alustasime ideekonkursiga mai lõpus ja otsustasime, et me ei määratle esialgu teemasid, sest need peaksid tulenema sellest, mis parasjagu on õhus. Seda aga teavad kultuuritegijad. Mõne aja pärast loodame põhiteemad välja kuulutada meile laekunud ideedest lähtuvalt. See on kindlasti teatud mõttes raskema tee valik, aga usun, et lõpptulemus on sel moel palju ausam ja vahetum ning tänu sellele ka sisukam. Nii kutsume inimesi oma unistusi täitma ja riske võtma ning suurelt mõtlema. Ei saa garanteerida, et kõik need pöörased ideed sobivad automaatselt kultuuripealinna programmi, aga kindlasti on neil rohkem potentsiaali kui projektil, kuhu on näiteks kirjutatud sisse koostöö Turuga lihtsalt sel leparast, et Turu on samal aastal kultuuripealinn. Ideed peaksid tulema südamest!

Kui rääkida ajast ja tähtaegadest, siis suuremate projektide planeerimiseks enam väga palju aega polegi jäänud. Juba tänavuaasta lõpuks soovime suurprojektid kinnitada. Näeme kultuuripealinna aastaringse programmi optimaalse mahuna

200 sündmust, millest 10-15 on nn suurprojektid. 2009. aasta lõpuks peaks olema koos 75% programmist ja aprillis 2010 kogu programm, et seda jõuaks üle Euroopa tutvustada.

2. Millised on Su arvates need Tallinna ja Eesti kultuurikeskkonna eelised ja puudused Euroopa kontekstis, millega programmi koostamisel kindlasti arvestada?

Arvestades Eesti väiksust, on siin ikka üllatavalt aktiivne ja mitmekülgne ideederikas kultuurikeskkond ning endiselt veel entusiasmi ideede teostamiseks. Samuti on siin Euroopa kontekstis palju unikaalset ja varjatut, millest eriti midagi ei teata. Kultuuripealinna aasta annab just hea võimaluse kõige selle esile toomiseks, mida UNESCO pärandite nimekirjast ealeski ei leia.

Meie puuduseks on ebakindlus ja tagasihoidlikkus ennast näidata ja tutvustada. Kultuuriprojekte teostades mõeldakse siin endiselt väga lokaalselt. Olukord on küll paranenud, aga arenguruumi jätkub. Vaatamata oma pingutustele jääme Euroopa kontekstis mingis mõttes ikkagi provintslikuks, aga olen kindel, et seda annab enese kasuks pöörata just julgelt oma identiteedile mõeldes ja sellest lähtuvalt tuleviku suunas tegutsedes.

3. 2012 – valus ja pohmane maandumine argiellu, 2011. aasta jätk või täiesti uus tasand?

Kindel viis pohmase maandumise vältimiseks on lähtuda stsenaariumist, mille kohaselt 2011. aastal ei toimuks üldse kultuurisündmusi. Kultuuriplahvatus aastaks 2012 oleks sel juhul garanteeritud.

Kui nüüd tõsiselt rääkida, siis tegelikult on argiellu maandumine kultuuripealinnade traditsiooni puhul üks suuremaid probleeme. Seepärast püüame ka meie programmi koostamisel jälgida projektide jätkusuutlikkust niivõrd kui see on võimalik. Paljusid ideid saabki vaid ühekordselt teostada. Samas just nendest ideedest võib tulevikku silmas pidades tekkida mõnel muul moel

lisaväärtus. Loomulikult ei saa seda pohmelli täielikult vältida ja poleks vajagi, sest teatud määral on tal kindlasti ka tervendav mõju.

Arvestades viimaseid arenguid nii kultuuri kui ka majanduse vallas, on mul tunne, et see pohmane maandumine hakkab juba vaikselt kätte jõudma ja selles kontekstis võiks 2011. aasta olla just uute ja värskendavate voolude esile kerkimiseks parim aeg. Pärast taasiseisvumist on eesti kultuurikeskkond ju kogu aeg täiustunud, sündmusi toimub üha rohkem, siin käivad järjest suuremad staarid. Mingil hetkel peab sellele kvantitatiivsele lähenemisele piir tulema ja oleks kurb, kui kultuuripealinna aasta muutuks just selles mõttes kulminatsiooniks. Muidugi on väga tore, et siin toimuvad just sel aastal erinevad rahvusvahelised tippsündmused, aga kogu programm ei saa põhineda lähenemisel, mida rohkem ja suuremalt, seda uhkem.

Valusate maandumiste vältimiseks peaks seoses kultuuripealinna aastaga toimuma muudatus teistel tasanditel, kusagil meie sisemuses, kus jätkusuutlikkus ja hea tulemus ei sõltu mitte rahalistest võimalustest ja teistest formaalsetest aspektidest, vaid meie mõtlemisest. Üheks osaks mõtlemise uuele tasandile jõudmisel on kindlasti erinevatest koostöövõimalustest sündiv sünergia. Kultuuripealinna formaat on kõikvõimalike heade ideede koondamiseks suurepärase platvorm, mille kaudu on võimalik paremini näha ja ühendada kultuurimaastikul toimivaid seoseid.

Paberist **moekummitused** Leipzigis mahajäetud majades

Hanna Tiidus

Leipzigis moefestival "20den" toimus esimest aastat ja on loodud noorte endi algatusel. Üritusel mängis määravat rolli ka linna eripära, kus on väga palju tühjalt seisvaid maju.

Korraldajad tahtsid luua omanäolise moefestivali. Üritusel näidati küll moodi, aga mitte traditsioonilises *catwalk*-stiilis: mood rippus tänavatel, sisustas tühjaks jäetud maju ning kõndis aken- del. Festivalist võtsid projektiga "Paperdolls" osa Hanna Tiidus, Marta Kisand, Kadri Klampe, Virge Loo, Tuuli Antsov.

Leipzigisse saabudes võttis meid vastu iga-aas- tane ülemaailmne gooti festival, samal ajal oli lõp- pemas ka keskaja muusika festival. Need üritu- sed võimendasid läänelikkude kirjut ühiskonnapiilt, siin taolist identiteedipaljusust ei kohta. Sellises kirevas paigas on hea tegeleda moe teemaga. Ning vähemalt Leipzigis oli tunda seda, et „sa oled see, mida sa kannad“.

Saabusime Leipzigisse kaks päeva enne festivali avamist. Meid majutati festivalipiirkonda, kus va- litses kummituslik mahajäetud majade õhkkond. Selles ebaharilikus ööbimiskohas elasid vabakut- selised kunstnikud, kes tohivad seal pesitseda eesmärgiga luua kultuurilist õhustikku, pidades seal näiteks väikest kinosali. Seetõttu väärib ko- halik kultuuripoliitika kindlasti äramärkimist – las- ta kunstnikel hõivata tühjana seisvaid maju ning saada vastutasuks täisväärtuslikku kultuuripro- grammi mitte nii väga atraktiivses linnaosas.

"20den" festivali raames oli üks viiekordne maja muudetud näitusepaigaks. Igas toas oli auto- ril või autorite grupil loodud ruumiinstallatsioon.

Kuna tegu oli kaua tühjalt seisnud majaga, võis ruumi muutmisele lasta oma fantaasial lennata. Festivalil osalejaid oli kümme- kond ja võis kas üksi või mitmekesi kasutada ära üht tühja tuba. Disainerid/kunstnikud hõivasid need ruumid kas lihtsalt oma teoste eksponeerimiseks või ruumi- installatsioonide loomiseks. Näiteks olid ühes toas seintel moefotod, kõrvalruum aga oli paksult täis *secondhand* riideid, mida oli mööda tuba laiali riputatud, nii et ruumi astudes olid vaatajad igast küljest ümbritsetud riietega. Samuti oli seal ka huvitavalt eksponeeritud moekollektsioone, aga ka lihtsalt graafilisi töid, mis kaudselt seotud tekstiili ja moega.

Projekti "Paperdolls" ideeks sai luua moodi idee tasandil. Sellise lähenemisega pole vaja disaineri- tel keskenduda moe tehnilisele poolele vaid saab ilma suure materjalikuluta luua kollektsioon. "Pa- perdolls" väljapanek oli romantiline pabernukku- de eluruum. Ruumis oli seintele maalitud mööbel: suur riidekapp riietega, mugav diivan, põrandale maalitud mustiline vaip ja laes rippus uhke lüh- ter. Toanurgas olevas telekas jooksis *moeshow*, mis oli filmitud miniatuursel paberlaval, kus mo- dellideks pabernukud erinevates paberrõivastes.

Leipzigis festivalil oli peale suure näitustehoone ka ühel õhtul *moeshow*, kus ümberkaudsete kõrg- koolide tundengid näitasid oma uusimaid kol- lektsioone (Halle, Berliin, Leipzig jpm). *Show* ise toimus ebatraditsiooniliselt aknalaudadel, publik sai seda jälgida väljaspoolt.

Samuti toimus Karl-Heine tänaval suur laad, kus müüdi nii *secondhand* rõivaid ning esemeid kui ka uusimat noort disainiloomingut. Turu väljapa-

nek oli pea kilomeetralaiune. "Paperdolls" müüs seal väikeseid pabernukkudega prosse ning pa- bernuku lõikelehti.

Festival lõppes pühapeval toimunud ajakirjakoh- vikuga, kuhu olid kokku kogutud rahvusvaheli- sed disaini- ja moeajakirjad. Ajakirju sai samuti nautida värskes õhus, kus soovi korral võis neid ka osta.

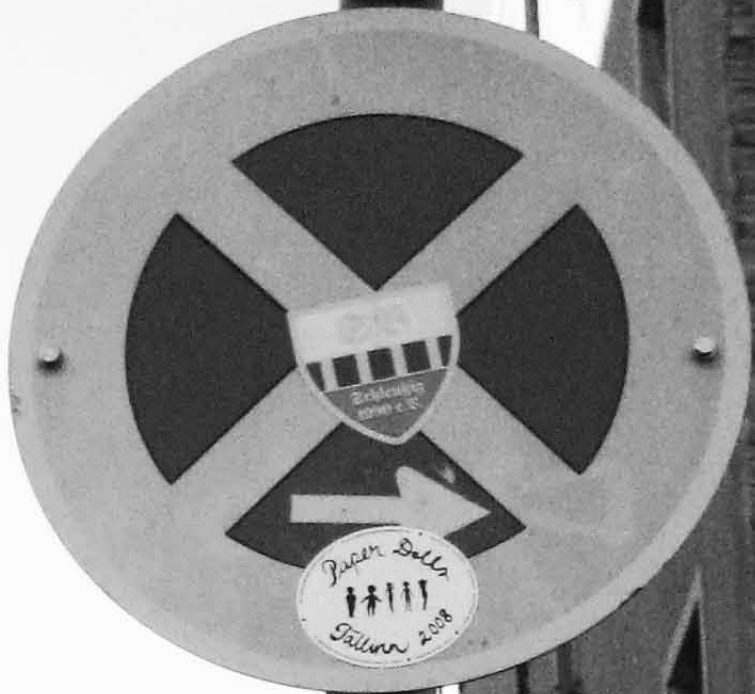
Suurimaks üllatuseks aga kujunes eestlaste ko- gukonna soe vastuvõtt Leipzigis, kus mõned nende liikmed tulid meie näitust külastama. Tore oli näha rõõmsameelseid väliseestlasi.

"20den Modenfestival Leipzig" andis hea koge- muse rahvusvahelisel tasemel ja ka palju uusi kontakte tulevikuks. Loodetavasti saab ka järg- misel aastal eesti noori kunstnikke näha Leipzi- gis.

Paperdolls tänab neid, tänu kellele sinna jõud- sid: Eesti Kultuurkapital, Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus, KUNST.EE, ajakiri Sahtel, EKA Disaini Innovatsioonikeskus, sõbrad ja tuttavad.

Kontakt:
paperdolls.lightmyfire@gmail.com

Vaata lisaks:
paperdolls.lightmyfire.blogspot.com
[www.feststoff-leipzig.de/fashionfestival_ leipzig_concept/](http://www.feststoff-leipzig.de/fashionfestival_leipzig_concept/)

Filmikroonik **Jaan-Jürgen Klaus** kuulutab bohleemlas-ajastu lõppu

küsis Urmas Nimetu, pildistas Urmas Reisberg

Ivar Põllu – Katrin Ruus (Müürileht 2), Katrin Ruus - Urmas Nimetu (Müürileht 3). Ringintervjuud jätkuvad! Urmas Nimetu küsiteb Tartu boheem-hinge Jaan-Jürgen Klaus.

Ühel juulikuu pühapäeval häiritakse Pirogovi paragi noorte rahu. Sihikindel pilk silmis, käib pargis üli-energiliselt ringi boheemlasest filmiaktivist, helistades ükshaaval läbi Tartu isehakanud filmitegijaid. Paarkümmend minutit hiljem on kümme mekond neist kohal. Püsti aetakse filmi-kraana.

„Siin toimuvad filmi „Pirogov Liberte“ võtted“, selgitab Jaan-Jürgen Klaus. „Kadreerime kiireid aero-kaadreid Pirogovi platsil, mis on Tartu esigrüüne ja vabaduse sümbol.“

„Pirogov Liberte“ on Klaus jätkekordse filmi pealkiri. Selle lubab Klaus valmis saada sügiseks. Siis ilmutab VHS-kogumiku, millel kõik tema Tartu-ainelised dokumentaalid. Selle kogumikuga kuulutab Jaan-Jürgen Klaus välja bohleemlas-ajastu lõpu.

Kuidas see, et kaamera kraana peal ei töötanud, võib seda filmi mõjutada?

See et kaamera ei käinud, see on mõnes mõttes sümbol. Tartu filmil on see põnevus alati juures, et me ei ole raamidesse surutud. Meil on alati põnev, sest me ei tea, mis toimub järgmisel sekundil. Meil on spontaansus – see on meie manifesti võtmeks. Meil on kunstilist lähenemist.

Sekkub Erkki Hüva, Klaus filmide läbiv kangelaane: „Me oleme luup, mis koondab fookust!“

Kas see luup, mis koondab fookust, on ka Sinu juhatatava Tartu Filmi filmiklubi sisu?

Jah. Luup teatavasti on väike, aga peegeldamisvõimeline igast nurgast.

Sekkub Erkki Hüva, Klaus filmide läbiv kangelaane: „Arvestagem seda, et Struve Tähetornis on niisugusi luupe, mis toovad isegi kosmose maa peale!“

Tartu Filmi iseloomustab spontaansus, otsingulisus. Me oleme ühendatud harrastajate grupp. Me ei ole päris professionaalid, aga me ei ole ka päris amatöörid. Me oleme seal vahepeal. Meil on selline eriline vabadus. Ja Pirogov iseloomustab ka seda vabadust.

Pealkiri „Pirogov Liberte“ isegi ütleb, et see on ainuke koht Eestis, kus vabalt saab...

...lõpetab Erkki Hüva, Klaus filmide läbiv kangelaane: „Õlut juua!“

...õlut juua, alkoholi tarbida ja istuda grüünes. See meenutab natuke Kuubat. Pirogov on nagu Kuubagi eksootiline koht: siin on sellist vabadust ja eksootilisust mingisugusel metafüüsilisel tasandil. Lisaks on siin Pirogovi Kuningas, kes oma habemega meenutab väga Fidel Castrot.

See „Pirogov Liberte“ läheb mul kogumikku „Boheem-Tartu viimased päevad“, viimaseks filmiks. See VHS-kogumik tuleb välja sügisel.

Mis need teised filmid seal on?

Kogumik algab „Supilinnaga“, kus ma avastasin enda Tartu bohleemlasliku külje.

Tartul on ju kaks poolt. Üks on üliakadeemiline, range, tore, teadmushimuline seltskond, kes käib ülikoolis ja on oma kuues väga asjalik. Minu jaoks on see pool Tartust ehk liiga range. Minule meeldib vabadus ja bohleemlaslik showlikkus, artistlikkus ja kunstipärasus - ülikonnast-väljas asi. Mina kujutan seda bohleemlaste Tartu elu-olu. Ma olen selle kroonik.

Supilinn oli tõeline Monte Martre Tartus. Nüüd jõuavad Supilinna tsivilisatsioon ja Euroliit ja telefonid ja SAT TV-d, asfalteeritakse teed ja majad värvitakse üle. Sellega hakkab lõppema vahe-etapp perestroika ja väljakujunenud euroopaliku kapitalismi vahel – seda iseloomustas ka bohleemlaslikkus. Siis olid igasugu asjad võimalikud. Kerge anarhia jms.

Ma olen selle ajastu kujutaja. Olen ka ise bohleemlane. Sellest tuleb 100% bohleemlaslik filmikogumik. Bohleemlasest autor ja bohleemlaslik (kaduv) formaat – VHS.

See kogumik tuleb sügisel, filmidega „Supilinnast“ kuni „Zavoodini“. Peale lõputiitreid tuleb „Pirogov“, mis on nagu lootuse viimane oas. Pirogovis on lootus, et asi Tartus ei läheks päris rangeks.

Kuidas Sinust sai bohleemlane?

Ükskord jalutasin, pann käes, läbi Tartu linna. Mul ei olnud omal panni ja laenasin vanaema juurest Sirbi tänavalt. Kõndisin ja jäin korraga seda panni vaatama. Siis tekkisid mingid huvitavad mõtted: selline absurdus ja maailmanägemise muutus. Pann oli nagu kaamerasilm. Sealt helkles vastu pilte sellest tänavast. Ma ju õppisin kunsti ja läksin maaliosakonda. Siis vaatasin, et maaliosa-

konnas on võimalik praadida omale kartulit selle panniga, ei pea minema kuhugi ekstra sööma. Selle panniga võib kõiksugu asju teha.

Mis Sa edasi hakkad tegema, kui see bohleemluse-kujutamise etapp läbi saab?

Istun Raekoja platsil kilpkonna otsas ja kuulutan välja boheem-ajastu lõpu.

Siis astub aeglane, rohujuure ja looduse juure olev bohleem-filmimees kilpkonna otsast maha, paneb ülikonna selga ja astub kiirendusega kiire ja asjaliku elutempo juurde.

Hakkan kiirelt TartuFilmi üles ehitama. Katsun tegeleda organisatsioonilise küljega. Arendan TartuFilmi Akadeemia loomise ideed ja koostan õppekava normaalse ainepunkti mahuga.

Kunstiliselt tegelen nurgas-istumise ja animatsioonide tegemisega. Plaanis on animatsioonid „Kollane kiirtee“ ja „Kalevipoeg“.

Avastasin, et eesti rikkalikus animatsioonipärandis puudub film Kalevipojast. Ma ühendan savi ja puidu ja pliatsijoonistuse ja Kalevipoja teema. Ma tunnen ennast ise ka Kalevipojana, sest see on olnud tõeline ettevõtmine – kujutada seda Tartu bohleemlaseelu täies mahus ja süvenenult ja tõepäraselt ja samas ka kerge omapoolse ülevindi-keeramisega.

Kuidas Sa üldse filmi juurde sattusid?

Ma olin juba lapsena suur filmihuviline. Eks ma unistasin oma kaamerast. Naabripoisil oli oma kaamera, väliseestlased saatsid. Selle kaamerasaaga me tegime filme, kõik tahtsid olla näitlejad. Mina olin selline tagasihoidlik, ainus, kes oli nõus jääma kaamera taha.

See hetk, mil pidin kaamera käima panema ja purnast nuppu vajutama, ma läksin vist natuke närvi, vajutasin kogemata kaks korda, tuli paus. Nii jäi filmi sisse hoopis arutelu sellest, kuidas seda filmi teha. Tollel ajal ei olnud võimalik monteerida. Ei tuntud veel VHS-kahe-maki-süsteemi. Arvuteid tollal ei olnud.

Ja see tulemus oli niivõrd huvitav! See, et see juhuslik kaader sinna sattus, andis sellele filmile nii palju värskust ja ilmekust juurde. See on siamaani minu filme iseloomustav külg, et satub sisse mingi juhuslik või must materjal ja see ikkagi

sobib sinna konteksti, kuigi ei tohiks sobida. Ma kasutan musta materjali oma filmides teadlikult. See on enda jaoks ka huvitav, annab mingit ehe-
dusemõõdet dokumentaalfilmi juurde. See on väärtus omaette.

Hiljem sattusin Tartusse maalikunsti õppima. Olin veel matrikli-ajastu inimene. Aga ma ei täitnud seda üldse, olin tõeline boheemlane. Kirjutasin kuskile suvaliselt keskele „Maailmafilmikunsti ajalugu – Lauri Kärk“.

Läksin siis Kärgile esseed viima. Seal oli tohutu järjekord, 100 inimest oli ainepunkti vastu võtmas. Kolm tundi pidi seisma. Kärk istus Keemia ringauditooriumis ja kirjutas matriklitesse sisse. Mina seisin ja hakkasin korraka märkama, et kõikidel on algusest lõpuni korralikult kirjutatud kõik ainepunktid matriklisse väikestes lahtrites. Mõtlesin, et hää küll.

Lõpuks andsin oma matrikli Kärgile ja tema hakkas esimesest leheküljest vaatama. Tühi! Vaatas teist – tühi! Lehitses, lehitses, kuni ma näitasin, et keskel. Ta siis tükk aega vaatas seda. Vaatas mind ja ütles, et väga huvitav. Mina arvasin, et ta ütles seda mu essee kohta. Ütlesin, et - ohhoo! Mis teile täpsemalt seal meeldis? Ta ütles, et mitte essee pole huvitav, vaid see, et matriklisse on ainult üks aine sisse kirjutatud – „Filmikunsti ajalugu“. Ja see on kirjutatud keskele. Siis oli Lauri Kärk väga õnnelik.

See oli väga ennustuslik sümbol. Pärast seda ma tulin ülikoolist ära ja asusingi filmikunstiga tegele-

ma. Selline absurdne juhtum. Absurdlikkus on ka üks asi, mis minuga on juhtunud. Ma olen suure Tartu absurdimeediumi vahendaja. Ma ei peagi ennast filmitegijaks. Ma pean ennast vahendajaks, Tartu filmivaimu vahendajaks.

**Peale filmide tegemise teed Sa ka üritusi ja üldse propageerid filmi. Kas Sul on selline tunne, et nende pikkade aastate jook-
sul, mil Sa oled seda asja ajanud, on midagi muutunud ka sinu ümber?**

Minu ümber on muutunud see, et mõned unistused on saanud teoks. Tartusse on tekkinud mingi UFO-laadne moodustis – TartuFilm – mis on mulle väga hingelähedane. See on mingi energaetiline aines, mis pakub kõneainet ja mõtlemisainet loodetavasti veel järgmiseks sajaks aastaks. On tekkinud kooslus, mis toimib.

Muudatus on ka see, et inimesed on muutunud asisemaks, argisemaks. Samas boheemlaslikkus muutub teraapia vormiks. Rahvamassile, kes on üles kasvanud juba selles mentaliteedis, et peab olema väga argine ja asine, annab boheemlaslikkus mingi alternatiivi, mingi võimaluse. See on üks kindel vai maas, millel on meditatiivne ja teraapiline väärtus.

Nüüd tuleb võib-olla majanduslangus. Siis on „Boheem-Tartu“ näol olemas kindel teadmine, et kui üks ajastu on lõppenud ja enam ei toida, siis ürgsed kunstid annavad hinge tugevust. Pehme maandumise juures, mis nüüd Eestit ees ootab, tõuseb boheemlasliku eluviisi ja mõttelaadi väärtus. See on toimetulemise ja endaga hakka-

masaamise mõõdupuu või päästerõngas või redel või konks, mille külge saab haakida ja tunda ennast jälle mugavalt. See näitab, et elus ei ole kõik asjad vaid ühe külje pealt, vaid on mitmeid pöördeid, et maailmavaated võivad sulanduda.

Vanasti Sa tegid filme teistest. Nüüd tehakse filme Sinust. Kuidas Sa kaamera ees ennast tunnend?

Kaamera ees ma tunnen viimasel ajal ennast täitsa koduselt, kaamerad on lapsepõlvest peale olnud minu unistus. Nende ees tunnen ma ennast Chaplinina, Tartu filmi Chaplinina. Ma tean, et ma olen natuke koomiline, kuidugi mitte nii võimsalt ja ürgselt koomiline, nagu Allan Gulli või Erkki Hüva või Dario Matson või veel mõned. Aga ma ise tunnen, et sellist kergest absurdihuumorit ma suudan kaamerasse tekitada. Selles mõttes mul on hea meel.

**Tartu Filmi Akadeemia õpilaskandida-
did võivad juba saata oma CVd aadressile
tartufilm@planet.ee. Kandidaatidena arves-
tatakse 16-ja-üle-aastaseid inimesi, kel on
filmihuvi ning kaamera!**

EESTI TEATRI FESTIVAL 2008

UNT!

Kas **Mati Unt** oli inimene?

tekst Kalev Kesküla

foto Lauri Kulpsoo

Mati Undi 18-aastaselt kirjutatud debüütromaanis „Hüvasti, kollane kass” on autoriga üsna jäägitult kokku sulanud tegelase Aarne ja õpetaja Korneli vahel üks kummaline dialoog. Nimelt ütleb õpetaja, et Aarnel pole karakterit. „Aarne oli rabatud. Õelda inimesele, et tal pole karakterit, on sama, kui öelda, et tal pole pead. Iga inimene on veendunud oma karakteri olemasolus. /---/ Aarne tahtis oma kilde põrandalt kokku korjata. Teda oli rängalt solvatud. „Igal inimesel on karakter.” -- „Võib-olla. Aga teil ei ole.” – „Minul üksi?” – „Ma ei tea”.

Tundub, et isegi Kornel on nõutu, miks Aarnel pole karakterit, aga on selles ometigi veendunud. „Te ei oska elada,” ütleb ta lõpuks. See on kummaline tammsaarelik dialoog, justkui Peetrus ja Põrgupõhja Uus Vanapagan arutaksid, kas inimesel on maa peal võimalik õndsaks saada või mitte.

Kas see dialoog, arutlus karakterist saab olla juhuslik? Pigem on see olemuslik. Noorukina tajutud sügav äratundmine enese kohta.

Kadi Tudre, kes oli Mati Undi elu lõpul tema kui lavastaja assistent ning lähedane tuttav, on kirjutanud Undi mälestusteose jaoks: „Inimesena on Undist keeruline kirjutada, sest tal justkui puudus selgepiiriline karakter või olemus. Oskan rääkida

tema tegudest, kirjeldada ta välist vormi, situatsioone, kus olen teda näinud, tema reageeringuid – on palju erinevaid üksikuid mälestusi, mis kõik segunevad mu enda maailmaga ja nõnda jääb küsimus, kas kirjutun ma endast või oma õppejõust. Mati Unt oli nagu elus tsitaat Barthes'i „Autori surmast”, ehk tema isik kui lõputu „tekst”, mis „saab olla tema ise ainult oma erinevustes. /---/ Teksti lugemine on alati ühekordne ning samal ajal tervenisti kootud tsitaatidest, viidetest, kajadest: kõigist neist uutest ja vanadest kultuurikeeletest, mis läbivad teksti võimsa stereofooniana.”.

Niisiis polnud Mati Undil ka siis karakterit kui ta oli sama vana kui Tammsaare oma viimast romaani luues.

Ma pean väga tõenäoliseks, et Undil polnudki karakterit, polnud selgepiirilist iseloomu, tõekspidamisi, vahest isegi mitte püsivaid sõpru. Mati tahtis aina ajaga kaasa tormata, teda tõmbas „noorte tõusvate geenuste” poole. Ta võis sõprussuhtes käituda reetlikultki, olles ometi harijaks, selgitajaks, innustajaks, uute sihtide avajaks nii paljudele noortele vaimutöölisele. Intellektuaalse idee põnevus oli talle lihtsalt suurem kui ühe inimese põnevus.

Vahest oli Unt tõepoolest ainult „tsitaatide ja vii-

dete stereofoonia”, ühtaegu ideede genereerija, parafras ja paroodia. Ehk ei olnudki karakterita Unt inimene, polnud tervik, vaid üksnes peeglikillud. Oli loov vaim, subtiilsuse vaim, mis tajus õhust ideid ja endeid ning vahendas neid oma lähedastele, õpilastele ja publikule – pannes neisse midagi sellist, mis „segunes nende enda maailmaga”.

Vaim ei saagi olla midagi „kindlapiirilist”. Loov vaim ei oskagi elada, elu pole tema meedium ega otstarve. Vaimule ei sobi inimlik mõõdupuu.

Ja see, et Mati Unt meie seast lahkuda ei taha, vaid aina naaseb etenduste, raamatute, filmide, tsitaatide ja *Angst*’idena, ainult kinnitab tõsiasja, et tal oli muid ülesandeid kui elada Voorel, Tartus ja Tallinnas 61 ja pool aastat. Nagu Põrgupõhja Jürkalgi.

Mati Undile pühendatud festival UNT! toimub 5. – 10. septembrini Tartus.

UNT! tuleb!

Lisainformatsioon unt.festival.ee

Vene rännumehe ülestähendused

Tulevase lavastuse proovidel tekkinud mõtteid.

Mart Aas

Sa oled keskealine. Sinu lapsepõlv on möödunud Nõukogude Eestis.

Nüüd on lapsepõlvest möödunud mõnikümmend aastat. Sa kannad lääne rõivaid, mida noorena ihaldasid. Sa kirjutad artikleid läptopil. Sul on mingisugune positsioon. See kõik on toimunud kiiresti. Ja ühel päeval sa saad aru, et see kõik on toimunud liiga kiiresti, et kõigest sellest aru saada. Et iseendast aru saada. Teisest inimesest aru saada.

Kui kõik muutub, kõik, ühest teise, siis mis on see, mis ei muutu, mis jääb alles? On üldse midagi sellist, mis sinus ei muutu?

Kas oled endiselt nõuka, kes riietub nagu lääne inimene? Kes on üldse lääne inimene? Mida see tähendab? Et kui sul on raha, et siis oled lääne inimene? Või kui oled ristitud et siis oled lääne inimene? On üldse mingit vahet kas oled lääne inimene või keegi muu? Kes on see "muu"?

Sa jood viskit, aga peale teist drinki lähed viinale üle. Sest kunagi sa alustasid viinaga ja see on sulle lähedasem.

Pariis. Sa "naudid" tänavakohvikus veini ja kuuled, kuidas progressiivsed lääne noored selgitavad sulle, kui mõtekas on radikaalne vasakpoolsus. Sa mõtled sellele, milline oleks see kohvik, kui radikaalne vasakpoolsus teostuks? Kas seda glamuurset kohvikut siis oleks? Ja kui oleks, siis kas hallides toonides ja halva veiniga?

Sa satud juhtimiskoolitusele ja näed, kuidas kaldis ülikonnas koolitaja puhastab turust rääkides elegantse liigutusega kalleid prille, sest selline on tema müügitehnika, mille ta kodus peegli ees on välja töötanud. Sa vaatad ja sul läheb jälle juhe kokku. Ka see ei ole sinu koht. Su mõte on jälle mujal. Kus? Kusagil vahepeal, perroonil. Kas sinu jaoks on olemas mingit rongi, mille sihtkoht sind vaimustaks, põlema paneks, millesse sa usuks? Ökoloogiline paradiis näiteks. Geneetiliselt muundamata, puhas loodus, kus kõik on selline... Tead küll, selline, noh... Ilus. Puhas. Ilus lahendus. Önn.

Okei, sa istud perroonil ja ootad siis seda rongi, mis peaks viima sind järgmisesse utoopiasse, konstruktsiooni, millest sa tahad vaimustuda. Ootad siis näiteks seda rohelist rongi. Ja veenad end, et sind vaimustab selle rongi sihtjaam – roheline utoopia. Veenad end, sest tegelikult sa sellesse ei usu. Millesse sa siis usud? Sa usud, et perroonil oodata on hea. Sest siis on mingi võimalus, et tuleb mingi rong, mis viib sind sinna, kus... On hea. Hea olla.

Kusagil kirjutas keegi, et vene inimese köögilaua tagant viib otsetee kosmosesse. Seal, selle laua taga ta istub, arutab, vaidleb, joob viina ning tunneb, et kõik on võimalik.

Olen näinud selliseid köögilaudu ka eesti kodudes. Viimasel ajal küll vähem, aga ikkagi – olen näinud. Ja olen kuulnud, et midagi sellist on säilinud ka teistes Ida-Euroopa riikides, kus istuvad

ümber laua kõik need inimesed, kes on sündinud perrooni-ajastul, ida ja lääne vahel. Ma tunnen lähedust nende inimestega. Ma olen idaeurooplane.

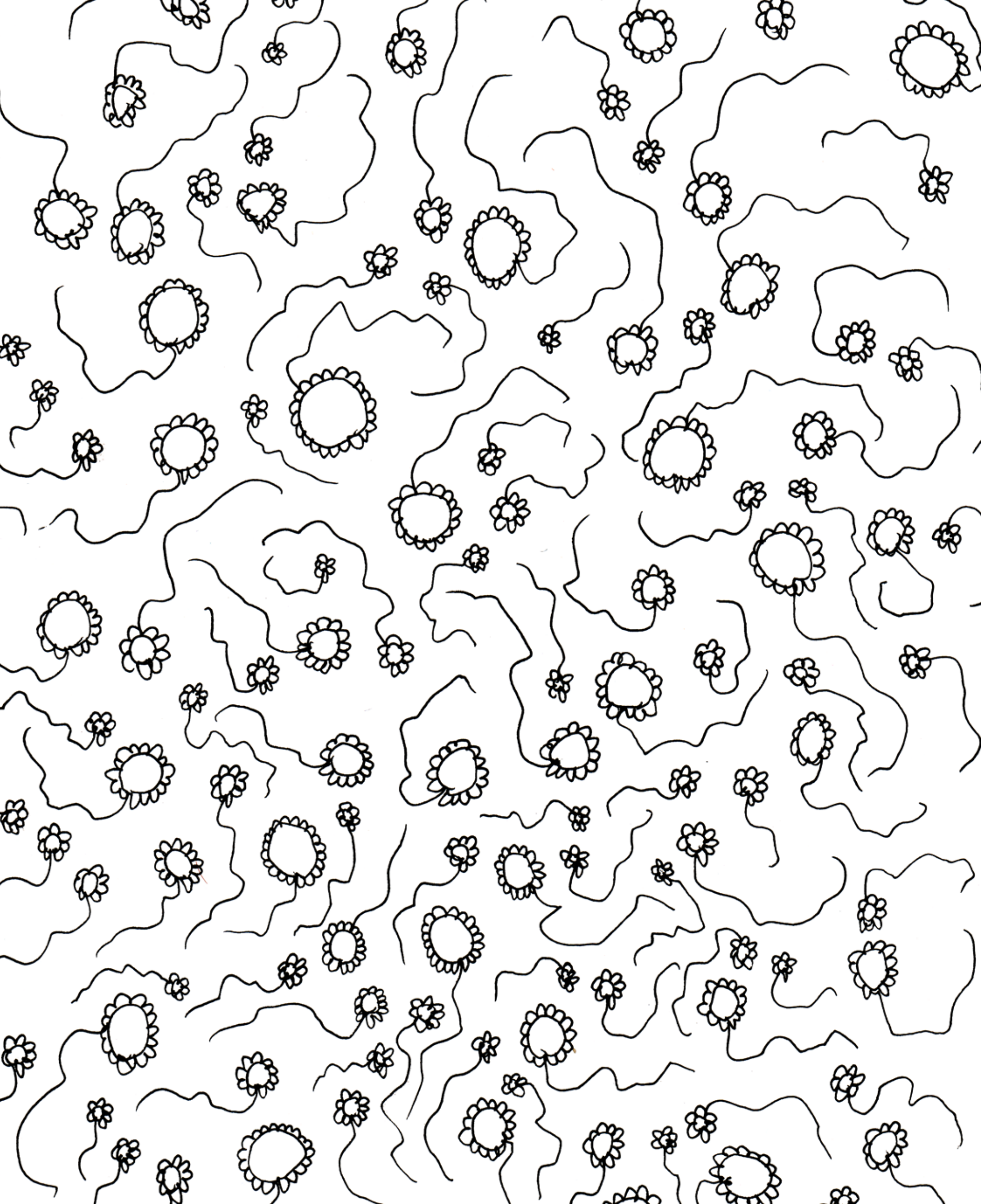
Tartu Uus Teater esitleb: VENE RÄNNUMEHE ÜLESTÄHENDUSED

mängivad
Ott AARDAM (haritud inimene)
Mart AAS (haritud inimene)
Tõnis LEEMETS (vene rännumees)

autor Jevgeni GRIŠKOVETS
tõlkija Jaan ROSS
lavastaja Ott AARDAM / Mart AAS
kunstnik Mart AAS / Ott AARDAM
kitarr ja laul (vene rockmuusika, ansambel "Kino" jt. repertuaarist) Tõnis LEEMETS

täname: Andres Koort, Leino Rei

esietendub L09.08.2008 / 19.00 / 100.-
endises Kalevi spordisaalis
ehk uues Genialistide Klubis
Magasini 5 Tartu

Mälestusi Tartu avangardist

tekst Lauri Sommer

foto Ivar Põllu

Kõigepealt lihtne selgitus, mida avangard minu jaoks tähendab. See hõlmab kõikvõimalikku omamoodi, siirast, spontaanset ja sisulist loomingut ja elu. Enamus sellest, mida praegu avangardina esitatakse, on vorm – läänest ajanihkega maha kopeeritud, näideldud, uueks ja enneolematuks kiidetud. Kullakesed, millise käraga te lah-tistest udest sisse tormate! Kõik tabud on ammu murtud, normid täidetud ja tyhjaks saanud. See annab vabaduse. Minu jaoks kasvab igasugune uudsus seest väljapoole ja nimed pole asja toimides enam olulised.

Siia sobib Erkki Luugi määratlus, et praeguses kultuuripildis pole monopoli ja korraga toimib palju uuendusliku sisuga nähtusi. Ja neid tekitavad juurde inimkontaktid, kus leidliku ja humoorika jutu ning koos tegutsemise tulemusena inimeste vaim läitub, tehakse ootamatuid tegusid, avastatakse midagi endas, nähakse uusi seoseid. Proovin oma jutus veidike avada ka taustu ja tehnoloogiaid, näidata väntvõllide ja mutrikestel liikumisi.

Sõnapaar “Tartu avangard” ajab naerma. See linn on kultuuriliselt väga konservatiivne. Allakäinud kohvikuvaimsus, selle põhjendamatult auväärased boheemkangelased ning lyhendatud ja kitsendatud Ylikooli-stuudium ei luba otsijale just palju. Aga mõnede põrandalaudade vahelt paistab alati valgust. Tulin Tartusse 1994 sygisel ja midagi siin kihas. Ylikooli õppekava koostamisel oli inimestel veel vabadust, sai võtta lisaaineid väljastpoolt eriala. Neil, kes tahtsid, oli aega syveneda, kutsekoolilikud kitsendused ei istunud veel kraes.

Tähe tänaval tegutses Jaan Kiho Muneva Aine järglasena **Otto Teater**. Vana tsaariaegne maja, kus tehti teistmoodi, väiksema eelarvega, sisu poolest kunstilisemat ja mõnes asjas ka otsingulisemat teatrit. Seal mängiti näiteks varalahkunud Jim Ollinovski näidendit, mille lavaletoomist ei kujutanud mujal ettegi. Toimis stuudio, tehti ka lastele. Peale selle oli seal etteastetega pidusid, kontserte (ise laulsin seal esimest korda tubaduuriina, kõige menukam laiv oli hoopis Margus Põldsepa ja Kurgiga koos jauratud õllekyttega lõõtsakraam), synnipäevi (yks minu omagi, raju pidu, kus kolmes toas rokkisid täiesti erinevad seltskonnad, saalipimeduses käis vilgas ni***mine ning kivis Nux oleks keedupulgaga äärepealt kõõgi põlema pannud) ja muudki huvitavat. Need olid vabad ruumid, võti lebas ukse peal ja sinna võis iga kell minna, veini võtta, *jointi* teha, rääkida ning kasvõi omaette istuda ja vanamuusikat kuulata, nagu mina vahel tegin. Ka oma süütuse kaotasin sealsamas tagatõa mattidel. Ideid hõljus õhus ja meeoleolu oli ylev. Aknast välja vaadates oli tunda vana Karlova hõngu, eriti kevadel.

Mind viis sinna Andres Keil, kes hakkas just Alliksaare tekstidel põhinevat “Audiovisuaalset A-d” lavastama. Mina ei teinud näitleja nägugi, aga Andres ytles umbes et: “ ma tahan Sind ka selle värgi sisse kaasa”. Niisiis lugesin seal nurgas prožektori all neid kirju, mis Alliksaar asumiselt saatis. Lavastus oli justkui kaja sellest vanast Tartu kohvikutes toimunud nõuka ajas radikaalselt

uuenduslikust Arturi keelelaborist.

Mõned detailid: lava ja publiku vahel olid raudtrellid, mis vist märkisid nii raudset eesriiet kui Siberit. Praegune “Teater. Muusika. Kino.” peatoimetaja Madis Kolk etles Viidingu häälega Arturit ja luges yhes stseenis ajalehte, mille Keil dialoogi käigus põlema süttas. Olid vist ka vana tango ja pyssipaugud, enne etendust öeldi pimedusse saali tulevate pealtvaatajate nimed. Näitlejatest mängisid veel radikaalne ja lõbus Elgitha Zeno ja hispanistikaga tegelev ilus blond Klaarika Kaldjärvi. Ega palju ei mäleta. Minu jaoks oli huvitavam see lavatagune elu, kambatunne, mis iga etendusega syvenes.

Ottos käis muidugi palju erinevaid seltskondi, aga koht tänuvärsust see ainult suurendab. Kusagil 90ndate lõpul läks see koht omanikele tagasi. Viimane kord sattusin sinna vist yhe suure peo aegu, kus oli ka Ivar Põllu (kes muuseas kutsus mind Genialistidesse kitarri mängima – nii nende kui minu õnneks polnud tahtmist), kellega läksime varahommikul kostymeerituna kusagilt poest lisakraami ostma. Otto lahtus nagu veinium, aga pohmakat ei tulnud, sealt mööda minnes on praegugi helge tunne.

Minu meelest oli selles majas midagi ka **Tartu Lasteteatri** vaimsusest, millest olin muusika kaudu osa saanud juba enne Tartusse tulekut – nende ja Normaalse Seltskonna folk oli 90ndate alguse Eestis kõige mitmekesisem, uuenduslikum ja siiram. Lasteteatri asju sai ka ysna palju vaatamas käidud, lemmikuteks olid Taago Tubina lavastatud “Biedermann ja tulesüütajad”; Ionesco “Tulevik on munades”, Anne Maasiku kavade tyrgi luulest ja Masingust ja kindlasti midagi veel. Tuglas ytleb oma “Poeedis ja idioodis”, et Tartu on neetud linn, kelle andustus on võimalik ainult tänu friikidele – see kehtib ka täna.

Lasteteatri näitleja ja hilisem ganjalokomotiiv Aldar Talviste oli yks terasemaid ja ootamatuma käitumisega kujusid kogu Tartu peal. Temas kohtusid väga mõnusal kaak ja intellektuaal, ta oskas mingeid motive, arvamusi ja olukordi õhust tabada ja pikalt edasi arendada.

Teine avastus oli muidugi **Erkki Hyva**, kellega tutvusime 95ndal Otto Teatri *jam-sessionil*, kus lõpuks kahekesi mängima jäime. Esinesime duona ka 4-5 korral Tartu kohvikutes, tegime samal aastal ka mõned laulud linti. Tollal sai mängitud suhteliselt malbemata kraami, korra koguni Valgret, mida Erkki esitas aga selliste hallutsineerivate rytmimuutustega, et kaasa laulmisega oli päris tegu. Olen Erkkist veidike kirjutanud¹ ja aidanud Õunaviksi all välja anda tema plaati “Varjust rambini”, mis koos Avo Tamme omniliste helindite ja Mihkel Vadi romansside kassetiga “Segadus saialilleseemnete poes” (samuti Tartu sisekosmos!) on vist yks autsaiderlikumaid ja siiramaid helikandjaid, mis vabas Eesti ilmunud.

Jõudsin 90ndate keskel näha veel seda noort, rahutut, otsivat ja kirglikku poolt temas, mida raju aastad on veidi tuhmistanud, teatraliseerinud ja karikeerinud. Tal oli siis jõudu unistada ja aega

¹ Khm, mida öelda hyvanguks? (Sirp, 13.08.2004)

helisid otsida, kahvlitega trummikontserti teha või linnulaulule kidraga dialoogiliselt vastu mängida. Berk Vahe ytles õieti, et ta võis kolmele tuttavale antud toakontserdil mõjuda nii, nagu mängiks tervele staadionitärele. Olime kambaga Margus Kiisi telesaate paroodia “Erkki Hyva Jõgeval” (2000?) synni juures ja mängisime Erkkiga mingi hulga improviseerivaid kontserte NE!-s, millest allpool juttu tuleb. Hiljem on tema fenomeni ehk veidike ära kasutatud, tehtud tast kurioosum, kellega saab nalja, põnevaid kaadreid ja on hea koos pidu panna. Need boheemlased ei taha määrgata Erkki olemise traagilisemat kylge, mis sellise puhtsydamliku performatiivse põlemisega elades vist ka vältimatu on. Tema elu on kokku etteaimamatu ja tihti väga raskesti vormistuv kunstiteos.

Viimane tõeliselt radikaalne eluline performans oli minu jaoks Erkki sõnavõtt, pitsid ja 5 strooganovi oma ema Lia Hyva matuste peielauas. Seal segunesid häirimatult nii “Meelejahutaja” kui äärmine traagika. Mulle avaneski ta esmalt suurejoonelise vestlejana, keda lindistasin päris palju ja kelle kõnekäänud ja suhtumised mind mingil ajal väga mõjutasid. Temas on palju emalt päritut. Ta suudab väga nappide vahenditega reaalsust nihestada – yleaskeldavas maailmas on seda väga vaja.

Muusikuna tegi ta 90ndatel kodus nokitsedes oma tipplood, mida võiks ilmselt hea masterdamise korral praegugi huviga kuulata. Kui leiduks inimene, kes ta koduarhiivi läbi kammiks, sest keegi ei tea, mis seal *veel* on... Kui Erkki korraliku stuudiosse saaks ja tal nii 7 rida sisse mängida lastaks, oleks rikkamad nii meie psyhheedeproge kui kosmilise syldi varasalved. Temaga seostuvaid teemasid ja legende oleks veel palju – fotod, naised, kunst, UFOd, kvindiruut, arstiasjandus, toakujundus jne.

Edasi peaks muusika lainele jäädes meenutama Margus Kiisi ymber koondunud gruppi **NE!**. Kui Margust esimest korda nägin, oli tal palju plaane (juttu oli vist koguni ooperist), mida esitas veidi fyyrerlikus, vaieldamatus, käskivas toonis. Hiljem on see mulje mahenenud ja NE! on mu jaoks esmalt olnud hea seltskond, mitte niivõrd midagi muusikalist. Või noh, lugege mälestusi, ning kuulake siis võimalusel mõned NE! lood ära, ning otsustage ise, mis on huvitavam, kas tegemise lugu või muusika. Igal juhul syndis ja suri selle bändi proovides väga palju just hetkes, kui yhine säde midagi tekitas.

Ka proovikohtadel oli tähtis roll. Tykk aega tegime proove Raadil, endises sõjaväeosas, millest tasapisi hakkas taas kujunema Eesti Rahva Muuseumi kompleks. Enamus bändist – nii Kiis, Erkki Hyva kui Martiini (Tarmo Vahtra) – töötasid seal valvuritena, ning meie tollane ainus naisliige Arnold (Anneli Kaarna) koguni elas mingil hetkel yhes haagissuvilas, kus me vahel ka öösiti proove tegime, tema pisike Tuule-Mari meile oma häältega sämplimaterjali tekitamas. Kasutusel oli vana lintmakk, mis tänu ringlindile toimis luuperina, diktofon, sagedusgeneraator, kajamasin, kõlarites tekitatud vile, kääksuv uks, kumisevad metall-lehed (mida kutsusime “vukupill”), laste-

syntesaator, igasugu kõrinad ja võimatud hääled, helindid (raadiost lindistatud Mylleri Sassi kõginad, laulutekstidena Nelli Teataja artiklid, “Seks-filmid pimedate majas”, “Ufokatastroof Alaskal”, sõnaraamatud, viimati Rein Veidemanni pateetilised esseed jne) – yhesõnaga, kõik kättejuhtuv. Raadil mängisime ka mingis kylmas siseruumis ja väravaputkas.

Koosseis muutus pidevalt, meie lindistustes on osalenud näiteks öed Kristiina ja Eliisa Ehin, Mehis Heinsaar, Juka Käärmann, Elgitha Zeno, Mell Kirsimets, Magnus Kusnets ja veel paljud, kes hetkel ei meenu. Varasel kassetil “Bullsience fixation” (1997) ja mõne korra ka hiljem laulis näiteks Berk Vaher, kes yhel kontserdil tõlkis kõik, mis Kiis eesti keeles laulis, inglise keelde (seda hinnati Tudengibändi festivalil parima lavašõu tiitliga).

Kiil olid üksvahe kindlad šokitaotlused, ta arvas, et peaksime esinema musta kilesse mäsituna ja nii edasi. Kuna enamuse pillimeeste tase oli tagasihoidlik, siis muutus impro tihtipeale endastmõistetavate käikude kordamiseks. Vahel pääses aga ka väljapoole skeeme. Osa aega mängisime Annelinnas, minu kõrvalmajas asuvas Tartu Filmiklubi ruumides, kus üksvahe oli kasutatud riiete pood. Absurdsete kostüümidega proovid lisasid vunki. Enamus bändiliikmeid nokitses ka muude projektidega, oli selleks siis boheem-orkester Budapest ja (Arupuru Guru)hark (Martiini) või Kiisi sooloprojekt Doktor Mardus, mille lugu “Võitle!” oli Raadio Kuku kurioosumite saates “Eesti edekabel” number üks.

Mu enda heliline tegutsemine Tartus käis diktofoni abiga. Korjasin ringi liikudes sinna kõikvõimalikke helindeid, ning esitasin neid, kus juhtus. Mõnedel inimestel ajas see juhtme kokku. Mul tekkis selle heliimpro kohta isegi oma teooria, mida nimetasin “Diktofonisamanism”.² Et kõrvaklappides kõlava abil kuidagi pääseda Annelinna 9-kordse maja ahistusest, hakkasin 2001 tegema Kagot. Esimesed lood tekkisid väga piiratud lasteprogrammiga Soundclub, suunaks oli ulmetemaaline *break-electro*. Kaks esimest sõpradele jaotatud EP-d olid “Plasteliinist robotid” ja “Raaliralli krõpsuvast vatist kosmoses”. Hiljem, kui tehnilised võimalused avardusid ja sai kasutada ka elavaid hääli, muutus Kago saund muidugi tundmatuseni.

Inspireeriv kuju tollases Tartu tegelikkuses oli minu jaoks ka “akadeemiline tänavamuusik”, renessansshipi David Kettlewell. Olin seltskonnas, kes tõi lavale barokkooperi “Polly” (1997?) – mängisin seal lombakat ja kiimalist peremeest Härä Ducatit ja armusin inglise renessanssmuusika hoogsusesse ja tundlikkusse. Kogu lavastuse produktsioon oli täielik isetegemine ja tulemus vokaalselt kindlasti kõikuv, kuid aus, nooruse paueri ja meelelisusega laetud. Kuigi David pidas eesti rahvamuusikat monotoonseks ja igavaks, andis ta impulsse väga mitmesse suunda. “Polly’s” osalenud üliõpilastest on Ergo Västriku praegu Triskeles, Age Hirv helilooja ja Veljo Runnel loodushäälte salvestaja. Teistes tema

² Sellekohane essee ilmus Vikerkaares 1/2002, täiendatud versiooni inglise tõlge aga Estonian Literary Magazine No. 20, Spring 2005.

tegemistes löid kaasa musikoloog ja rahvamuusik Helen Kõmmus, Lõuna-Eesti lauluisa Urmas Kalla jt.

Mul oli õnn D. juures mõnda aega ka eratundides käia. Need andsid palju inimlike vestluste kaudu – oli teemasid, mida keegi muu mulle Eestis õpetada poleks saanud. Šoti juurtega David viis mind autentsete lindistuste abiga kokku Sussexi krahvkonna laulikute ja inglise rahvamuusikaga laiemalt. Vennad Copperid, Seamus Ennis, tundmatud vanamehed kõrtsis ja naised taluõuel... See side on jätkunud tänaseni.

Davidi õpetamisviis oli kaasakiskuv ja avatud, tema juures sai õppida kõikisugu asju leivakypse-tamisest kaanonite ja kalligraafiani, sest ta hindas inimestes mitmekylgsust. Tema raamatukogu kaudu sain sisse piiluda näiteks inglise keskaja luulesse.

Kirjandusest siin mööda ei pääse. Kui 1994 kevaldel Ylikooli peal vaatamas olin, nägin Berki. Ta ytles, et tal on kirjutavaid sõpru ja plaan midagi koos teha. Arvasin et oleks kah käsi, aga läks veel aega. Samal korral lugesin Supilinnas Aarne (Led) Seppeli käsikirjalist kogu, mis meeldis hästi. 1996 otsiti Ylikooli pealt kokku kambake luuletavaid kujusid (Aare Pilv, Mehis Heinsaar, Kristiina ja Piret Ehin) ja tehti Kirjanike Majas esimene autoriõhtu, mis toimus minu synnipäeval, 2. aprillil.

Oli väga kõrge neid salamisi kirjutatud tekste äkki niimoodi ette lugeda. Aitas ilmselt see, et olin mõnda aega laulnud, sõjaväes koguni hymni-õpetaja olnud – hääli natuke kõvem. Lugesime debytantidena kohvisaali ukselävelt ja meie pateetilisi värse mahendas Valdur Mikita krutski-kraam. Pärast esinemist, kus ma mõnede luuletajate lugemist uksepraost kitarril saatsin, kutsuti meid vanade kirjanike juurde kabinetti, pakuti kooki ja konni, oldi sõbralikud, arutati (Heino Puhvel, meie aitajad Aivo Lõhmus ja Ele Syvalep), et miks kyll noored nii palju surmast kirjutavad, kysiti Runneli käest, et kas ta uusi konkurente ei karda. Runnel vastas, et kardab kyll. Vahing, kes tunneb mu isa, ytles, et kogu esinemise oli ta mulle otsa vaadanud ja mõelnud: “Soomere nägu”. Oli natuke umbne see “päris kirjanikega” olemine. Me ei teadnud ju veel, kas meist tuleb midagi ega osanud ka mingit vabastavat yhisosa näha. Tulime tookord ära, istusime kuskil omaette.

Hiljem vaatasime ringi, kes veel midagi kirjutab. Kristiina tundis Andreast, Aare leidis Kalju. Margus/Mathura tuli Kaljuga ja sai kohe oma inimeseks. Mina tutvusin linna vallutama tulnud Kompusega ja kutsusin ta “Yheksavägise” esitlusele lugema, mida mees ka menukalt tegi. Tasapisi kujunes sellest ryhmitus **Erakkond**. Oli selline gruppidesse organiseerumise aeg. Yhine hääli kostis kaugemale.

Varsti pärast Erakkonna teket rajati uuesti ka Tartu NAK. Käisime avamisel, aga tundus, et meil on koos juba hea kyllalt. Nende tegevus on siiani olnud rohkem gängi meenutav ja omavaheline sarnasus ning vastastikune promotöö suurem. Vahel olen mõelnud, et sellel kambalisusel on

peale yhtlustamise ja rutiinsuse ka häid kylgi, mingi potensiaal, mida erakud pole täiega kasutanud. Noorele autorile on see elust ja kirjutamisest rääkimine ja kogemuste võrdlemine ikkagi väga oluline asi. Eks me olime kõik omajagu edevad ja enesekesksed, aga võibolla settisid need arenguks vajalikud asjad meisse alateadlikult.

Ma ei tunne eriti, et Erakkond oleks mind kirjutajana väga edasi aidanud. Nad ei olnud minu algus – esimese käsikirja, mis hiljem ilmus nime all “Raagraamis pois” olin kirjutanud juba enne Tartut. See toon, mida otsisin ja mille alguse pärast sõjaväe aasta Viljandis elades juba kätte olin leidnud, kadus Ylikoolis käest, hägustus mõneks aastaks hirvelikus riiminduses, filoloogilises omapäratsemises ja tohutuse masingismis.

Luule sisulises kyljes pole Tartu mulle suurt midagi edasiviivat andnud, lätted on ikkagi väga mujal. Aga inimlik suhtlemine, vastastikused lugemissoovitused ja raamatukogude sygavused, pikad jutustamised ja hulkumised nostalgilistel agulimaastikel ning peod on olnud vajalikud. See oli otsingufaas ja paljud meist olid mõne klassiku juures “õpiajal”, tema mõju all. Arvan näiteks, et Kaljule luges palju Harnoon/Krull, Aarele Kõiv ja Kaplinski, Bergile Baturin, Andreasele Alver ja Hirv, Markole Luik ja Masing jne. Kas ja kuidas me yksteisele mõjusime, see jäägu teiste otsustada.

Natuke oleme erakkondlastega koos kirjutanud – remikse (kellegi teise luuletuse tõlgendusi või ymbertegemisi), jaburaid ahelluuletusi või laaste, Mehisega yhe pisikese jutu. Teised erakkondlased on nyydseks väga mitmes vormis (tõlkimised, raamatukujundus, järelsõnad, kogude koostamine, tekstide parandamine, artiklid, seminarid, taustamuusika kasutamine jne) omavahel koostööd teinud. Erakkonna yks erijoon oli ka luulelugemise ja helitaustade sihikindlam sidumine, mis alguses vanemalt põlvkonnalt kahtlevaid hinnanguid sai.

See on meie puhul kinnistunud ja pisut arenenudki – lisaks luulele on meie esinemistel olnud kuulda nii eesti ja seto rahvalaule, bhajan’e, omaloomingut kui väga erinevaid taustu – elektroonikat, indiet, trip-hopi, ambient. Muusikataustaga poeesiapiaadid on selle suuna kompaktne näide. Heli ja luule puutepunktide otsingut olen jätkanud Klassikaraadios tehtavates saadetes. Olen selle nime alla koondunute yhisuse, asja enese mõttekuse ja uuemate liikmete suhtes kunagi väga kibe olnud. Eks enda suutmatus peegeldus välja.

Erakkonna kriis, erimeelsuste vastandumine ja esimene vaimne pohmakas oli 1999 paiku. Meie hele ingel Kristiina läks pärast pikale veninud vaidlust teise koguteose nime yle (“Harakkiri”, millest Kalju ujeda kontseptuaalse visadusega kinni hoidis, oli ta lyrrilise tunnetuse jaoks liiga halvaendeline – Kristiina pakkus “Arm”) mõneks ajaks lausa minema. Nyyd tundub, et see aina suurenev erinevus on just produktiivne. Sellises vabavormilises mosaigis on igayks oluline ja vajalik just sellena, kes ta on.

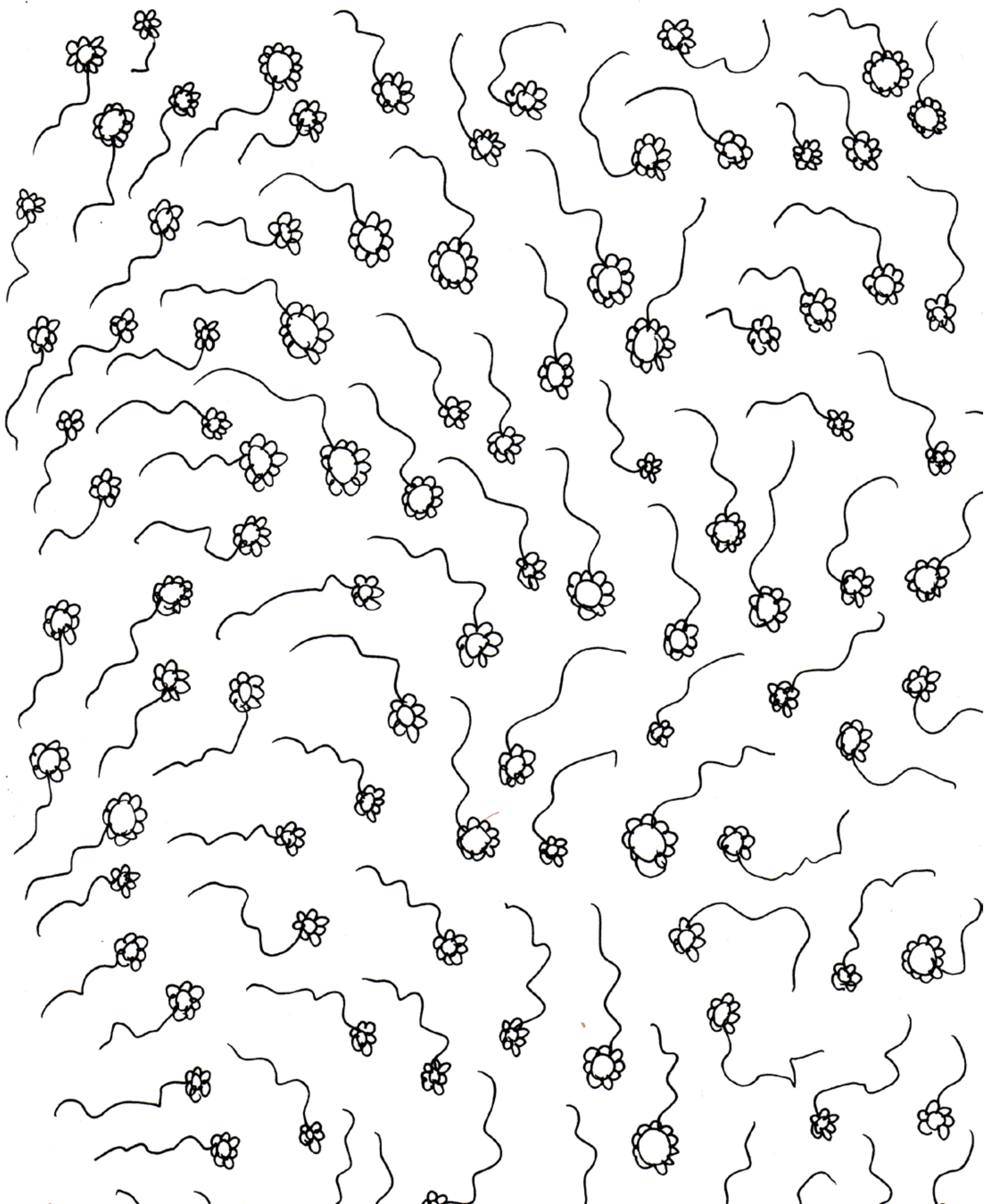
90ndate lõpu Tartu kõige huvitavam maja linna asus **Emajõe 6**. Alul käisin ainult allkorrusel

Martiini juures, kes õppis Tartu Kunstikoolis natuke maali, aga tegi ka lintmakiga kollaaže. Mõned aastad oli maja peaaegu täielikult omade käes – esimese korruse sqatis elas rändaja Mell, teisel korrusel Kristiina Ehin, igas korteris peatus tihti sõpru ja pööningul ning katusel sai nii mõnedki lennukad piibud tehtud. Ylakorruselt ilmus vahel mõistatuslik ja puhas Juka Käärmann, selle maja hing. Tasapisi saime tuttavateks.

Tema napid ja väga omamoodi mõtted ja kihilised, peene värvitunnetusega, silma teistsugust fookusseerimist nõudvad maalid olid mu tollane suurim avastus Tartu kunstis. Juka oli *primus motor*, sõltumatu isemõtteleja, kelle teelaua ümber kogunes mitmesuguseid seltskondi. Seal oli vinyyle, mida mujal ei kuulnud, jutt ja improviseeritud tegevused said kuidagi teistmoodi suuna, söögikorrad ja teejoomised muutusid omaette rituaalideks jne. Isegi see, kuidas asjad seal korteris lebasid, rippusid, pehkisid, vedelesid ja asetsesid, justkui ytles midagi. Selle koha rahvas uuris syvenenult vanu fotosid, tõi Remo poest iidseid asju, ning tekitas neile uusi kasutusvõimalusi. Väga mõnus kohake oli hoovivaatega “veranda”.

Ega neid asju ümber rääkida ei saagi, aga nad olid ja mõjusid väga virgutavalt. Seal mõeldi välja “mugiv” ja Teadmatuse Akadeemia. Ma ei hakka nende eestkõnelejaks, aga tundub, et nad otisid vahetut taju, arvasid, et inimene võiks olla teadmatum ja mängivam, ta ei peaks kõike harjumuspäraselt yhendama. Nende olemiste hõngu kohtab parimal kujul Martiini filmides ja helikollaažides ning Juka klassivenna Mehis Heinsaare juttudes. Juka maalib vaikse kindlusega edasi. Natuke jäi seda atmosfääri ka filmilindile.

Yhel hetkel aga hakkas suurenev igaõhtune kylaliste voor erakliku loomuga Jukat tyytama, jätkusid yyrijamad. Maja, kus oli tekkinud nii palju huvitavaid mõtteid, myydi korterite kaupa maha, vuntsiti yles ja on nyyd seest ilmselt ysna tavaline. Ka tarastatud ning ilma teise puudereata kalda-pealne, kus sai vahel istunud ja teed joodud, kus Kristiina nii menukalt oma luuleraamatuid esitles, meenutab nyyd mingi vene linna *naberežnajat*. Mõnedest siin mainitud otsijatest on saanud tunnustatud kultuuritegelased, kirjanikud, toimetajad ja akadeemikud. Osad on kibestunud ja kõrvale jäänud. Mõned veel liiguvad ja arenevad. Selle linna noorte otsiv vaim on leidnud teised pelgupaigad ja väljundid, mida loodan kord veel avastada.

Tartu friikmuusikud

Margus Kiis

Tegelikult on *freak-scene*l maailmas üsna konkreetne tähendus, nimelt tähistab see 1960-ndate lõpus ja 70-ndate esimesel poolel peamiselt Frank Zappa sudimisel tekkinud muusikalis-meelelaadset liikumist, mis jäi hipide ja punkarite vahele. Välimuselt olid nad enamasti karvased, kasimata, stiilitud, meelelaad ironiline ja sageli õel ning muusikas meeldis neile *jazz-rock*, *proge* ja *hevi*.

Seekord räägime aga Tartu muusikutest, kellest paljud ongi olnud pesemata ja kasimata, mõned teinud ka jazzi ja proget, aga vähesed on olnud ironilised ja õelad. Mu daamid ja härrad, Tartu veidrikud-friigid viimasest 20 aastast.

Onu Bella ja Öörahu

1988 hullunud uutmistuulte sigitatud moodustis sündis Tartu Konservitehases. Esimoodustajad olid tunnustatud amatöörnäitleja Igor Maksimov ("laul"), Jaak Jaagola (kitarr), Tarmo Linnas (ninamees, bass), Tambet Pukk (trummid). Suure vaevaga lindistati Tambet Puki olustikuline "Li-putaja", laul sattus toonases ETVs kõiki humoristideks tegeva Vahur Kersna kätte, kes puhus telemaagia abil asja suureks. Edasine on juba ajalugu. Lisandusid veel teismeline muusika-geenius Karl Laanekask (kitarr, saksofon) ja kitarrivirtuoos Halvo Liivamägi.

Maksimov võttis endale lavanimeks Onu Bella (kuigi alguses polnud see nii mõeldud), hakkas esinema totakates öösärkides, laval stripparitele "taha panema" bändi otseselt eeskujult soome Sleepy Sleepersilt varastatud vastavateemalise laulu saatel. Mingil hetkel oli OB & Ö Eesti üks populaarsemaid ansambleid, millele aitas kaasa ka kuulus esinemine Rock Summeril 1989.

Muusikaliselt üsna üks-ühele Sleepy Sleepers, tekstid rääkisid siiski üsna erinevatest asjadest – joomisest, seksist, sõjaväemälestustest ja üldse tolle aja sürreaalsest elust Tartus.

1990 läks Bella nii pöördesse, et süüdistas ansamblit kehvast pillimänguuskuses ning ühines enne oma kuulsusrikast soolokarjääri 90-ndatel hoopis Pärnu Provintsiiga. Öörahu jätkas natuke Tambet Pukiga laulmas. Tarmo Linnas hakkas vaimulikuks, kuid osales küll aastal 2008 Punk-laulupeo bändis. Laanekask ja Liivamägi on osalenud mitmetes bändides.

Erkki Hüva (või Hyva, või Mr. Good)

1965 sündinud Tambet Puki sõber ja üks Öörahu liikmekandidaate Erkki Hüva õppis 1980-ndatel Elleri Muusikakoolis kontrabassi ja muid keelpille, mängis mõnda aega ka Vanemuise orkestris. Alati atraktiivne ja omapärane, on ta 90-ndate algusest saati silma torganud Tartu tänavapildis, kõikvõimalikel üritustel ja igal pool mujal. Mänginud ansamblites Katariina Vitt (koos Nyrok City Roland Suti ja Tambet Pukiga) ja NE! (koos allakirjutanu, Martiini, Lauri Sommeri ja paljude teistega). Peamiselt tundus siiski sooloesinejana.

Virtuoosne multiinstrumentalist, kes kodus lindistanud hunniku väga erinevaid, kuid siiski väga omanäolisi lugusid, millest 2005 pandi kokku CD "Varjust rambini", mis väljastati suure meediakärra saatel Õunaviksi alt. Osalenud lugematutes filmiprojektides, on Jaan Jürgen Klausile lemmiknäitleja ja karakter. Väsimatu ilukõneleja, kellela Tartu elu oleks 75% igavam.

Siree (Sirje Arras)

Siree on sündinud 1959 ning on Tartu Muusikakooli vilistlane. Ta on iseloomuliku kimeda häälega Raimond Valgre fänn, kes esitab oma lemmik-helilooja muusikat alati kui võimalik.

Home Alone (Üksinda Kodu)

Kahjuks lühiaegne Tartu Kunstikooli (1993-94) project Home Alone, kuhu kuulusid Kiwa (kitarr, laul) ja Connor (Tõnis Aaliste, laul), Martin Puhm (trummid), Kristjan Selg (žonglöörimine, poeesia) ja Maris Palgi (tantsutüdruk). Tunnistajate sõnul äärmiselt naljakas ja geniaalne.

NE!

1994–95 Klubi Tartufilm kedristuudios alguse saanud dadaistlik improprojekt NE!, millele panid aluse allakirjutanu ja Martiini. 1996/97 lisandusid põhikoosseisu veel Anneli Kaarna (kitarr) ja multiinstrumentalist Lauri Sommer. Alguses oli põhirõhk ainult totaalsel lindistamisel, alates 1998 ilmuti ka lavale (Tudengibänd 1998 – Kõige Erilisema bändi priis).

NE!-ga on lindistanud-esinenud läbi aegade veel Kiwa, Connor, Mehis Heinsaar, Berk Vaher, Erkki Hüva, Meelis Kirsimets, Maia Möller; Maris Palgi, vennad Grafid, Elghita Zeno, Mati Karu, Indrek Kaasik, Liis Keerberg jpt.

Tuntumad projektid on "Olen loll mees" (1998), "Bullshience Fixion" (kassett, 1998 koos Berk Vaheriga), "Covers Yesterday" (16 uut versiooni "Yesterdayst", CD), "Mässaja" (2000), "Maailma lihtsaim muusika" (2001), "Estland Estland Über Allez" (2005).

Sensatsiooniline Tartu Kevadbänd

Sensatsiooniline Tartu Kevadbänd on 1996 tudenginaljana alguse saanud projekt, mille ratsionaalne ja rahulik tegevus on lühidalt kokku võetud koduleheküljel www.hot.ee/kevadbänd.

Muutuvate koosseisude ainuliider on bioloogia-doktor Kristjan Piirimäe (alias Vana Kartul), kes käitub nagu ee...

Eeskujud silmnähtavalt Fugs, Sleepy Sleepers, Propeller jms praht. 2008 Supilinna päevadel jagasid oma nime laiali "Hei teie memmed, kes te seal nurgas laulate, võtke nimeks Sensatsiooniline Tartu Kevadbänd"). Nad on ka Eesti lugu.

Trikotaaž

1998 tegutsemist alustanud ja vahepeal STKB-ga illegaalset prooviruumi TÜ Kunstide osakonna keldris jaganud Trikotaaž on kummalise instrumentaalse *rocki* bänd. Tuumikusse kuuluvad Margus Liivak (kitarr), Ako Laugamets (bass, ki-

tarr), Mehis Heinsaar (flööt), Jakob Kanter (trummid), hiljem lisandunud ka Martiini (kitarr).

Trikotaaži vendprojektidest Budapest ja Parmu-pilliorkester on Müürilehe esimeses numbris eraldi lugu.

Kasemahlake

Müstilisel aastal 2000 tegid Piret Vaher, Anne Öuema, Edith Seegel, Andreas Kalkun ja Urmet Arus mingit lolli tudenginalja nimega Black Dog Project, mis aga säilis liiga kaua ja sai üheks kõige pervimaks Tartu projektiks üldse – Kasemahlake. Kui lisandusid veel Ingrid Sakh, Anneli Tarkmeel, Alar Haukanõmm, Hedvig Priimägi ja siis veel üheskoos totaalfriik Taavi Toomere ning, sa näed ja ei mürista, pühamees Naatan Haamer!!! siis ajas vihale küll, kui mingi sätendav pedekamp noppis muudkui tudengiürituste auhindu (samamoodi kui sina olid NII palju harjutanud...).

Tänapäevaks on pedeimago jäänud, kokkumäng tunduvalt paranenud (eriti peale isand Haameri lahkumist soolokarjääri). Kultusrežissöör Zombik teeb neile videosid, ilmunud on juba kaks albumit – viimane "Kaotatud süütus" (buhahahahaha) ilmus üsna hiljuti.

Kreatiivmootor

2005 otsustasid teadur ja filosoofiaõppejõud Roomet Jakapi, jurist Allan Plekksepp ja sotsiaalteadlane Eerik Hanni näidata, kuidas tuleb õigesti, teaduslikult ja korrektselt teha hullu muusikat. Ja seda edukalt rohkem või vähem veetlevate abilistega (noh, see naljakas ekstrummar, nüüd aga uus trummar Ingrid Aimla, kitarrist Kaur Garshnek ja veelgi ilusam saksofonist Maria Lepik) on nad olnud edukad, andnud välja ülistatud, kuid täiesti eksitava pealkirjaga debüütalbumi "Irratsionaalne". Ning otse loomulikult kolinud Tallinna. MOTT.

Summary

Culture Capital of Europe 2011 - So What?

By Berk Vaher

Berk Vaher wonders why it took him only one and a half seconds to agree to be the member of Tallinn2011 Artistic Board, when not long ago he put together the Tartu2011 project. It was the time when Tallinn and Tartu fought for attention. And not just Tartu, but all of Estonia, so that the battle Tallinn versus Tartu became Tallinn versus Estonia. Even though the project itself faded, it consisted lots of great ideas: one third of which materializes one way or another anyway, one third of which was maybe an illusion from the beginning and wasn't meant to be brought to life, and one third of which are those worth putting into practice, but are forgotten due to the lack of motivation or resources of the idea generators, who are by now occupied with other things, that might be boring, but financially more useful. And that's why Vaher ended up in the counter project along with others who wish that Tallinn2011 program would be nationwide. Does it matter how good ideas are put into practice?!

The Paper Fashion Ghosts in the Abandoned Houses in Leipzig

By Hanna Tiidus

Hanna Tiidus gives a brief overview on for the first time held Leipzig's fashion festival „20den“. The event was about fashion, but not in the traditional catwalk style: the fashion was hung on the streets, used to decorate empty houses, to walk on windows. Hanna Tiidus, Marta Kisand, Kadri Klampe, Virge Loo and Tuuli Antsov participated in the festival with the project „Paperdolls“. The idea of „Paperdolls“ was to create fashion on the level of the idea. It means the designers won't have to concentrate on the technical side of creation, but are able to create collections without much cost. The display of the project was a romantic living space of paper dolls: furniture painted on walls, floor and ceilings, TV in the corner showing a fashion show with paper dolls as models walk down a miniature paper catwalk. The „20den Modenfestival Leipzig“ gave a good international experience and many contacts for the future. One can only hope that young Estonian fashion designers participate in the festival next year as well.

For more information paperdollslightmyfire.blogspot.com

Movie Chronicle Jaan-Jürgen Klaus Declares the Bohemian Era Over

Interview with J-J Klaus by Urmas Nimetu

The circle interviews continue - last edition's interviewee becomes this edition's interviewer. Nimetu finds out that Jaan-Jürgen Klaus, Tartu's own Movie Chronicle, is working on his last movie featuring the bohemian side of Tartu - „Pirogov Liberte“. As a celebration of the end an era a compendium on VHS with all of his bohemian Tartu movies from „Supilinn“ to „Pirogov Liberte“ will be published. What happens after that? J-J Klaus puts on a suit and returns to the fast pace

of life: starts developing the idea of Tartu Film Academy, and picks up on animations again - „Kollane kiirtee“ and „Kalevipoeg“. That's the life of Tartu's very own slightly comical „man with the movie camera“. He used to do films, now people do films of him. It makes him feel like Chaplin, Chaplin in Tartu film.

Those interested in studying at the Tartu Film Academy are welcome to send their CVs to tartufilm@planet.ee. Candidate must be over 16, have an interest in movie making, and own a camera!

Was Mati Unt a Human Being?

By Kalev Kesküla

Kalev Kesküla speculates that Estonian theatre and literature legend Mati Unt had no character, no certain characteristics, maybe even no real friends. He wanted to keep up with time, he was drawn to „young promising geniuses“. Even though he was able to betray his friends, he always remained their educator, explainer, enthusiast, opener of new goals to reach for many young people. The excitement of intellectual idea was just so much more for him than the excitement of one person. Maybe he was just a „stereophony of quotations and references“, the generator of ideas, and at the same time paraphrase and parody. The fact that Mati Unt won't leave us, but returns in performances, books, movies, quotations and Angsts, only reassures that he had other purposes in life than to live in Voore, Tartu and Tallinn for 61 and a half years.

To Mati Unt dedicated festival UNT! takes place on September 5th-10th in Tartu. Further information unt.festival.ee

Avant-garde in Tartu

By Lauri Sommer

Lauri Sommer gives an overview on the avant-garde history in Tartu starting 1990s. What is avant-garde? For him it subsumes all different, honest, spontaneous and contentful creation and life. Most of what is presented as avant-garde today is just a form - copied from the West, faked, praised to be new and extraordinary. For Sommer everything that's new grows from inside out. To be honest, words „avant-garde“ and „Tartu“ are quite amusing - it is the most culturally conservative town. Degenerated café culture, it's unfoundedly honorable bohemian heroes and abridged University studium won't promise much for those interested. But it's not hopeless. Sommer describes the life in Tartu starting with Otto Theatre in 1994, moving on to Tartu Children's Theatre, Erkki Hüva, NE!, Erakkond, ending with the legendary 6 Emajõe Street. That's where the avant-garde in Tartu is!

Freak Musicians in Tartu

By Margus Kiis

In the wide world the „freak-scene“ has a very concrete meaning: it stands for the musical movement started by Frank Zappa at the end of 60s, starting of 70s between hippies and punks.

Their appearance was more or less hairy, frowzy, they had no sense of style, were ironic and mean, liked jazz-rock, proge and heavy in music. But for now, let's talk about musicians in Tartu, many of who are frowzy, unwashed, some of who like jazz and proge, few of who are ironic and mean. The Author gives an overview on Freak Musicians in Tartu starting with Onu Bella and Öörahu, moving on to Erkki Hüva, Siree, Home Alone, NE!, Sensatsiooniline Tartu Kevadbänd, Trikotaaž, and Kasemahlake, ending with Kreatiivmootor.

Toimub

E21.07.2008
19.00 ja 21.00 NOORTE HÄÄL /
Tartu Üliõpilasteater Botaanikaaias

T22.07.2008
19.00 ja 21.00 NOORTE HÄÄL /
Tartu Üliõpilasteater Botaanikaaias

K23.07.2008
19.00 ja 21.00 NOORTE HÄÄL /
Tartu Üliõpilasteater Botaanikaaias

N24.07.2008
19.00 ja 21.00 NOORTE HÄÄL /
Tartu Üliõpilasteater Botaanikaaias

R25.07.2008
19.00 ja 21.00 NOORTE HÄÄL /
Tartu Üliõpilasteater Botaanikaaias
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe
Suveteater Tartu Toomkiriku varemetes

L26.07.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe
Suveteater Tartu Toomkiriku varemetes
20.00 HOFFMANNI LOOD / Teater
Vanemuine Saaremaa Ooperipäevadel
Kuressaare lossi ooperimajas

P27.07.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe
Suveteater Tartu Toomkiriku varemetes

E28.07.2008
19.00 MEIE ISA, KES SA OLED... /
Eesti Teatri Festival Saueaugu Teatritalus

T29.07.2008
19.00 MEIE ISA, KES SA OLED... /
Eesti Teatri Festival Saueaugu Teatritalus
19.00 GEP / NO88 NO99 teatrisaalis

K30.07.2008
19.00 MEIE ISA, KES SA OLED... /
Eesti Teatri Festival Saueaugu Teatritalus
19.00 GEP / NO88 NO99 teatrisaalis

N31.07.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe
Suveteater Tartu Toomkiriku varemetes
21.00 VÕRUMAA RITUAALID - vol 3 /
Võru Teatriateljee Suurel Munamäel
esietendus!

R1.08.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe
Suveteater Tartu Toomkiriku varemetes
21.00 VÕRUMAA RITUAALID - vol 3 /
Võru Teatriateljee Suurel Munamäel

L2.08.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe
Suveteater Tartu Toomkiriku varemetes
21.00 VÕRUMAA RITUAALID - vol 3 /
Võru Teatriateljee Suurel Munamäel

P3.08.2008
20.00 ROMEO JA JULIA /
Emajõe Suveteater Tartu Toomkiriku varemetes

K6.08.2008
21.00 VÕRUMAA RITUAALID - vol 3 /
Võru Teatriateljee Suurel Munamäel

N7.08.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe
Suveteater Tartu Toomkiriku varemetes
21.00 VÕRUMAA RITUAALID - vol 3 /
Võru Teatriateljee Suurel Munamäel

R8.08.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe
Suveteater Tartu Toomkiriku varemetes
21.00 VÕRUMAA RITUAALID - vol 3 /
Võru Teatriateljee Suurel Munamäel

L9.08.2008
19.00 VENE RÄNNUMEHE ÜLESTÄHENDUSED
/ Tartu Uus Teater Kalevi spordisaalis
ehk Uues Genialistide Klubis - esietendus!

P10.08.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe Suveteater
Tartu Toomkiriku varemetes

T12.08.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe Suveteater
Tartu Toomkiriku varemetes

K13.08.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe Suveteater
Tartu Toomkiriku varemetes

N14.08.2008
19.00 ÜHES TEISES EESTI LINNAS / Ugala
Teater Ugala tiigi kaldal
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe Suveteater
Tartu Toomkiriku varemetes

R15.08.2008
19.00 ÜHES TEISES EESTI LINNAS /
Ugala Teater Ugala tiigi kaldal
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe Suveteater
Tartu Toomkiriku varemetes
20.00 RUJA / Teater Vanemuine suvelaval -
esietendus!

L16.08.2008
19.00 ÜHES TEISES EESTI LINNAS /
Ugala Teater Ugala tiigi kaldal
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe Suveteater
Tartu Toomkiriku varemetes
20.00 RUJA / Teater Vanemuine suvelaval

P17.08.2008
20.00 ROMEO JA JULIA / Emajõe Suveteater
Tartu Toomkiriku varemetes
20.00 RUJA / Teater Vanemuine suvelaval

E18.08.2008
19.00 OUTCAST / VÄLJAHEIDETUD /
Võru Teatriateljee Väimela mõisas
19.00 KUNST / Ugala Teater Teatris NO99

T19.08.2008
19.00 KOLM MEEST PAADIS /
Ugala Teater Teatris NO99
19.00 OUTCAST / VÄLJAHEIDETUD /
Võru Teatriateljee Väimela mõisas
20.00 RUJA / Teater Vanemuine suvelaval

K20.08.2008
19.00 OUTCAST / VÄLJAHEIDETUD /
Võru Teatriateljee Väimela mõisas

N21.08.2008
19.00 ÜHES TEISES EESTI LINNAS /
Ugala Teater Ugala tiigi kaldal
19.00 OUTCAST / VÄLJAHEIDETUD /
Võru Teatriateljee Väimela mõisas
20.00 RUJA / Teater Vanemuine suvelaval

R22.08.2008
19.00 ÜHES TEISES EESTI LINNAS /
Ugala Teater Ugala tiigi kaldal
19.00 OUTCAST / VÄLJAHEIDETUD /
Võru Teatriateljee Väimela mõisas
20.00 RUJA / Teater Vanemuine suvelaval

L23.08.2008
19.00 ÜHES TEISES EESTI LINNAS /
Ugala Teater Ugala tiigi kaldal
20.00 RUJA / Teater Vanemuine suvelaval

P24.08.2008
20.00 RUJA / Teater Vanemuine suvelaval

K3.09.2008
19.00 JA MA LIHTSALT SEISIN SEAL, VAADA-
TES TAEVAST JA INIMESI ALLPOOL / Dance
Company Wee ja Fransesco Scavetta
Sadamateatris

E08.09.2008 / T09.09.2008 / K10.09.2008
17.00 ENDSPIEL / Tartu Uus Teater Tartu Kultuuri-
ritehases vanas pärmivabrikus - esietendus!

R5.09.2008 - K10.09.2008
festival UNT! Vanemuise teatrimajades, Tartu
Kultuuritehases, Tartu Laulupeomuseumis
unt.festival.ee

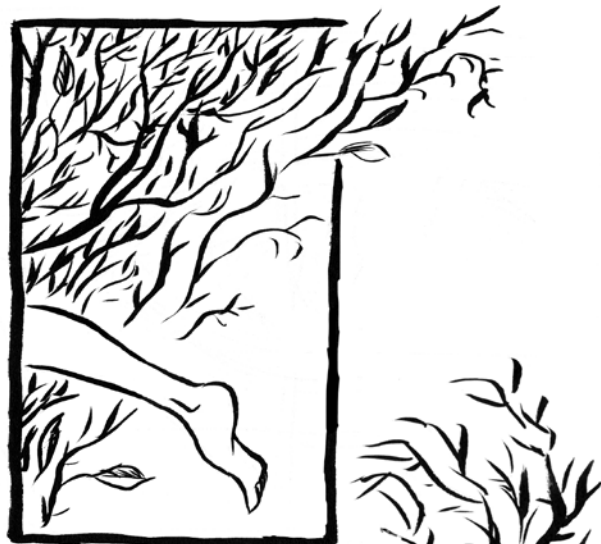
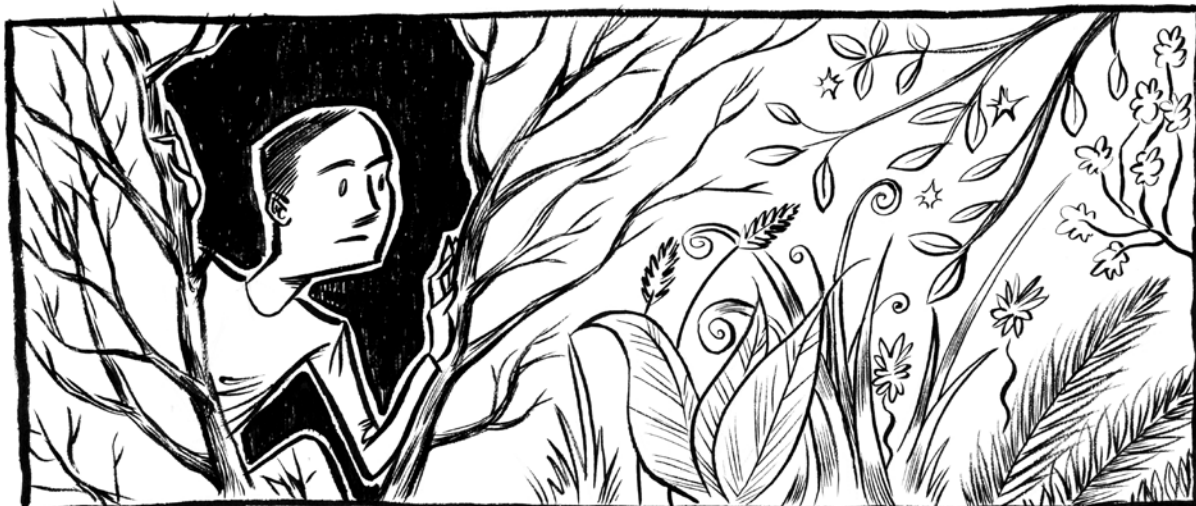
Üks tõelik ja
wägga halle luggu
sõnnajallavarrakrüüsisist

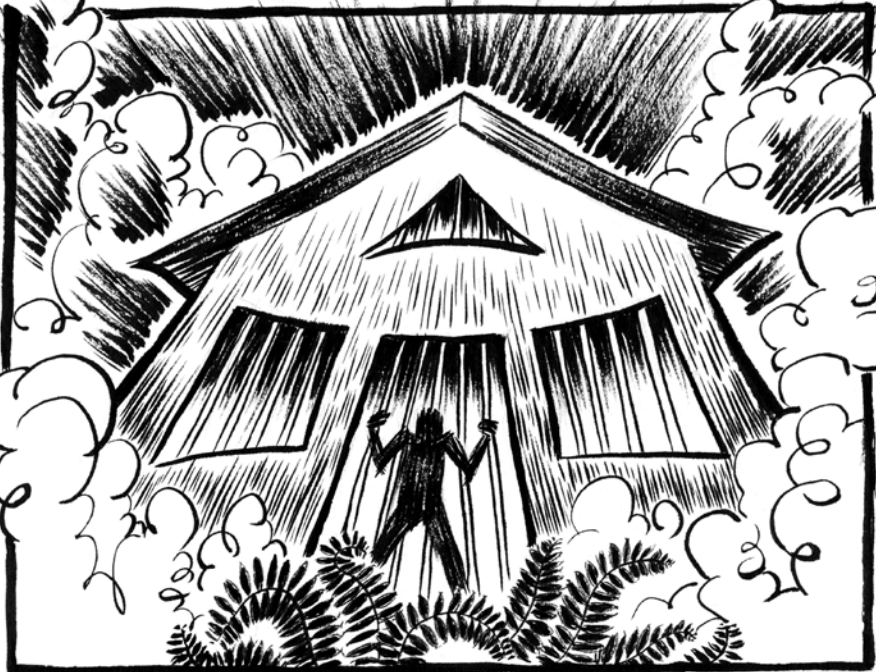
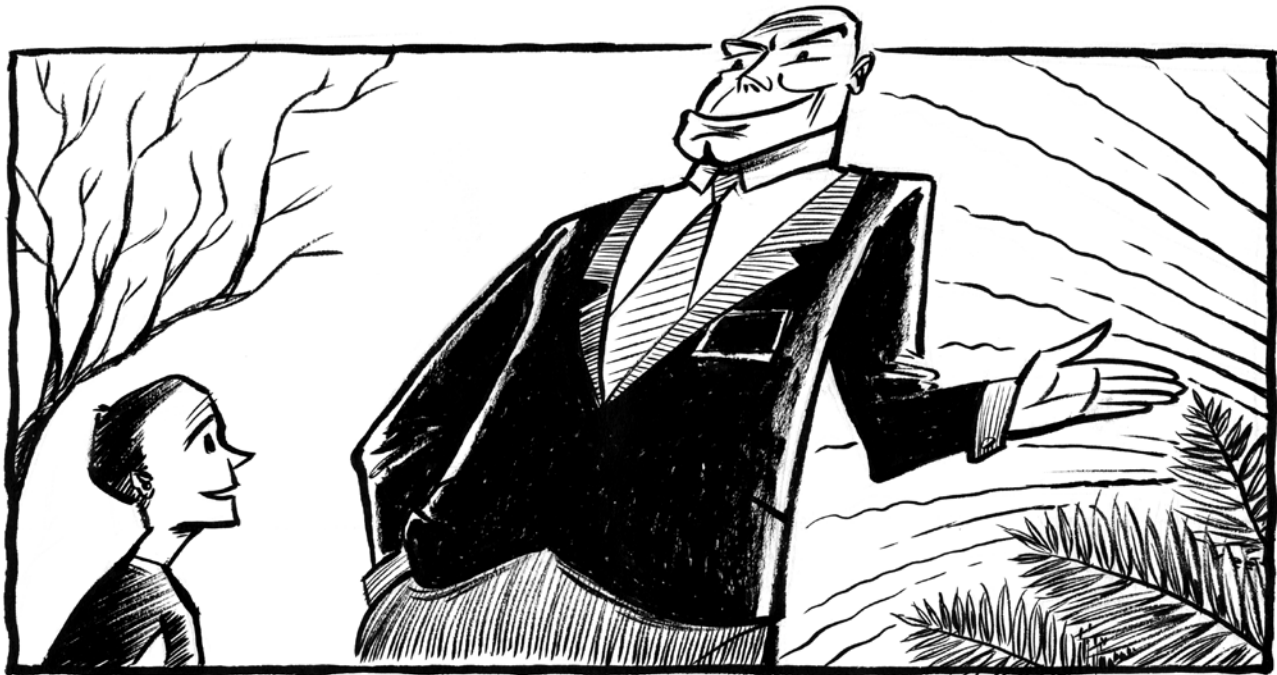
ehk

Õestima nokkija

Õppetusse narritiiv, mis isseärranis
nore rahwa kassuks wäljaantud

Joonas Sildre © Issandama aasta 2008

KULTUURIFEALINN ON SINU NÄGU

KULTUURIFEALINN SÜNNIB MEIE
KÕIGI JULGETEST IDEEDEST

AASTA 2011 ON TALLINNA JA EESTI JAOKS ERILINE.

MEIE POOLE VAADATAKSE SUURE HUVIGA VÄLJAST

JA KA MEIL ENDIL ON SUURED OOTUSED. KULTUURIFEALINNAKS

SAAMINE

ON

SUUREPÄRANE

VÕIMALUS

PANNA

OMA

VÕIMED

PROOVILE

JA

ANDA

ENDAST

PARIM!

SIHTASUTUS

TALLINN 2011

KUULUTAB VÄLJA IDEEKONKURSI

SUURSÜNDMUSE KULTUURIPROGRAMMI KOOSTAMISEKS.

ME JULGUSTAME

ESITAMA

IDEID JA ETTEPANEKUID,

MIS VÄLJENDAVALD

UNISTUSI

JA SOOVE,

MIS EI PELGA

RISKE

JA LÄHEVALD

KAUGEMALE

„KULTUURIELU

ARGIPÄEVAST“.

SEEGA ON EELKÕIGE

TERETULNUD

UUED JA

TAVATUD

HARJUMATUD

LÄHENEMIS-

JA MÕTTEVIISID. IDEE ESITAMISEL OLEKS

HEA PIDADA SILMAS KULTUURIFEALINNA

VÄLJAKUTSEID JA SIHTE,

MILLE KOHTA LEIATE LÄHEMAT INFOT MEIE

KODULEHELT www.tallinn2011.ee SAMAST

LEIATE KA **IDEEKONKURSI**

TÄPSEMAD TINGIMUSED,

TAOTLUSVORMI NING

MEIE KONTAKTANDMED

2011

TALLINN

EUROOPA KULTUURIFEALINN